

Пріоритетними напрямками мінімізації бюджетних ризиків є: розширення повноважень органів місцевого самоврядування в частині регулювання та збору місцевих податків з метою забезпечення наповнюваності місцевих бюджетів та стимулювання їх до самозабезпеченості; підвищення ефективності механізму регулювання міжбюджетних відносин за рахунок узгодження інтересів центральних і місцевих органів влади; вдосконалення управління бюджетним процесом за різними рівнями та методів оцінки ризиків; прогнозування показників стійкості бюджету залежно від ризику та варіанту соціально-економічного розвитку регіону; планування бюджетних доходів відповідно до соціально-економічної, податкової та бюджетної політики країни; вдосконалення бюджетного законодавства в частині підвищення стабільності та передбачуваності міжбюджетних відносин між державними і місцевими органами влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Порядок здійснення контролю за ризиками, пов'язаними з управлінням державним (місцевим) боргом: Постанова Кабінету Міністрів України : від 1 серпня 2012 р. № 815 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 66. – Ст. 2706.

УДК 364.32:346.6

Гаманкова Ольга Олексіївна,
д.е.н., професор, завідувач
кафедри страхування,
Димніч Ольга Володимирівна,
к.е.н., доцент кафедри
страхування,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені В. Гетьмана»

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

Наприкінці 2015 р. в Україні було прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році», який вносить кардинальні зміни до низки нормативно-правових актів України. Першою серед цих змін є загальне зниження ставки єдиного соціального внеску (ЄСВ) – головного джерела доходів системи загальнообов'язкового державного соціального страхування (ЗОДСС) України – до 22 % для підприємств всіх видів економічної діяльності та галузей.

Зниження ставки ЄСВ, як вважається, допоможе вивести заробітні плати «з тіні». Проте нещодавній досвід таких інновацій не підтвердив своєї ефективності. Так, платники ЄСВ, починаючи з 1 січня 2015 р. отримали право зменшувати ставку внеску до 16 % із застосуванням понижувального коефіцієнта 0,4. Але щоб отримати таке право, вони мали одночасно виконати чотири умови. Перша з них – збільшення бази нарахування ЄСВ (тобто фонду оплати праці) з таким розрахунком, щоб величина основної та додаткової заробітної плати персоналу (в тому числі будь-які заохочувальні виплати) кожного місяця в 2015 р. перевищувала, щонайменше, в 2,5 рази середньомісячний аналогічний показник 2014 р. Збільшення бази нарахування ЄСВ саме в 2,5 р. відповідало вимозі збереження попереднього обсягу внесків до системи ЗОДСС.

Друга умова, яка давала право на застосування понижувального коефіцієнту 0,4 – збільшення в 2015 р. середньої заробітної плати персоналу підприємства, щонайменше, на 30 % порівняно з 2014 р. Проте, на наш погляд, така вимога дискримінувала сумлінних платників податків і демотивувала легальний бізнес: роботодавці, які вже давно виплачували «білу» зарплату, навряд чи змогли б збільшити фонд заробітної плати ще на 30 %; тим більше сумнівно, що вони б збільшили його в 2,5 рази.

Третя умова – розмір ЄСВ у розрахунку на одну особу працюючого персоналу навіть після застосування понижувального коефіцієнта при середній ставці ЄСВ у розмірі 16 % не могла бути меншою за 700 грн. Це означає, що застосування, наприклад, ставки ЄСВ у розмірі 16,14 %, можливе лише тоді, коли середня заробітна плата на підприємстві становила б не менше 4 337 грн. В той же час статистика свідчить, що у 2014 р. середня заробітна плата в Україні дорівнювала лише 3 263 грн. Тобто жодних підстав очікувати стрімкого зростання заробітних плат в країні на фоні системної кризи, воєнних дій на сході та відчутного падіння ВВП не існувало і не існує.

Четверта умова полягала в тому, щоб середня заробітна плата на підприємстві складала не менше трьох мінімальних зарплат (3654 грн), виходячи з запланованої мінімальної заробітної плати станом на 1 січня 2015 р. Якщо вона була нижча, механізм не працював. При цьому в категорію підприємств, які не могли скористатися пільгою, потрапляли не тільки представники малого бізнесу, але й деякі великі промислові підприємства.

Отже, досвід 2015 року засвідчив, що ідея використання механізму зниження ЄСВ з метою детінізації ринку заробітних плат є достатньо спірною. Міністерство фінансів України розраховувало отримати від детінізації 40 млрд грн додаткових коштів, проте те у 2015 році цього не сталося. Натомість в систему ЗОДСС було спрямовано з Державного бюджету України 91,3 млрд грн, для покриття дефіциту коштів, що засвідчило неефективність проведених дій щодо легалізації фонду оплати праці.

На нашу, думку, незважаючи на зменшення фіскального тиску на платників ЄСВ у 2016 р., вітчизняна система соціального страхування виявиться неспроможною забезпечити повною мірою виконання державних соціальних зобов'язань за рахунок власних джерел. Через явну нежиттєздатність «зарплатної реформи», закладеної в нині чинному Податковому кодексі, надходження до Пенсійного фонду й інших соціальних фондів в необхідних обсягах, на нашу думку, отримані не будуть. Навпаки, зниження ЄСВ, який є головним джерелом наповнення системи ЗОДСС, призведе до ще більшого дефіциту цієї системи і потребуватиме ще більших бюджетних коштів для покриття зазначеного дефіциту.

УДК 336.13

**Гладченко Лідія Петрівна,
к.е.н., доцент, докторант
кафедри фінансів,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені В. Гетьмана»**

МІСЦЕ УРЯДОВИХ ФІНАНСІВ У СЕКТОРНИЙ ЕКОНОМІЦІ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасні економічні системи мають секторну структуру. Якщо первісно в теоретичних і прагматичних наукових дослідженнях виходили із простого поділу національної економіки на приватний і публічний (державний) сектори, то нині в західній науці переважає підхід, відповідно до якого критерієм виділення економічних секторів виступають інституційні одиниці. Базові рамки для цього створює Система національних рахунків (далі – СНР) як система макроекономічного рахівництва. Вона відіграє провідну роль серед джерел інформації для економічних досліджень у цілому, і фінансових – зокрема. Втім, у вітчизняних фінансових дослідженнях переважно використовують традиційну бюджетну статистику. Це зумовлено тим, що їх вихідним положенням є теоретична модель фінансової системи як сукупності сфер і ланок фінансових відносин [1, с. 89], у складі якої провідною ланкою являється бюджет держави. Водночас, дослідження фінансових питань у контексті усвідомлення держави як інституційної одиниці відкриває нові можливості і ракурси наукових пошуків, що підтверджують результати наукових досліджень вітчизняних науковців [2], [3]. Вони стосуються взаємодії між секторами економіки, управління фінансовими потоками, процесів перерозподілу ВВП та ін.

Основною для структуризації національної економіки в СНР виступає інституційна одиниця, яка визначена так: це економічна одиниця, яка